

Швейна машинка "Singer"

Мирослав Дочинець

Джерело тексту: [Facebook Мирослава Дочинця](#).

Дехто з літніх людей у Хусті ще пам'ятає цю предивну історію. Мені розповів її інженер лісокомбінату, коли я працював там після школи слюсарем. Бо йдеться про його діда і бабу.

Ілько Снітар був дуже добрим теслею. Не просто вмів, про нього казали: "Цей із тріски зробить дошку, а з дошки – сволок". Дерево розмовляло з ним, а він із деревом. Дві золоті руки мав хлопець, а ходив сам як палець. За тою роботою не до женихання було. Цією відмовкою сам себе дурив. А по правді, не знаходив тої, яку не обминеш. Судженої, одним словом. І таки знайшла коса камінь. Його камінь... Бо дівка стрілася йому гостра. Не язиком, а вдачею. Що собою красна, що розумна, що хватка, а що майстровита! Недармо кажуть, що вдатні люди одне до одного ліпляться. Анночка служила в попаді і, попри іншу роботу, кріпко зналася на шитті. Обшивала цілу попівську родину, та й інші ґаздині просилися. До церкви ходила в своєму шитві як пава.

Залюбився в неї Ілько на смерть. Не дає їй проходу: "Звінчаймося, золотце. Дім, як дзвін, будую на новині". – "Чи мало мені покоїв на фарі оббігати?" – "То чуже, а це буде твоє. Мені служницю не треба. Будеш собі ґаздинею". – "Що я принесу в порожні стіни – скриню лахів?!" – "Не журися, обстава буде. Руки є, ліс повен дерева..." – "Я шити хочу, Ільку". – "То ший собі на здоров'я". – "Чим – пальцями? Я до машинки звикла. "Зінгер". Чув про таку? Її попаді в посаг дали. Може, я через цю машинку й служу в неї..." – "Жаль, я не піп, та й ти не попадає". – "Я кравчиня, Ільку. І доста вправна". – "Та чув я від людей". – "А тепер почуй моє: коли буде стояти в твоїй хижі машинка "Зінгер", я теж там буду. Того ж дня..."

"Овва, тут шилом меду не вхопиш", – кришив собі голову нещасний Ілько.

На ту нагоду покликали його поправити іконостас у церкві. Зробив усе чин по чину, грошей не взяв. Підійшов до превелебного:

"Маю клопіт, отче".

"Кажі свою журу вухам небесним".

Ілько й розказав. Священик розмислив якусь хвилю і радить:

"Річ, яку загадала тобі дівиця, вельми не з дешевих. І мало хто може собі дозволити такий струмент. Але це не причина, щоб миритися з тим. Бог помагає нам нашими руками. Бо ж сказано: на кожного трудівника знайдеться знаряддя... От і шукай, сину, спосіб. А я підкажу де. У пана Шніцера, жупного лісничого, є "зінгерка". Лишилася по жоні, котру я духовно опікав. Тепер інструмент порохом припадає. То, може... Гадаю, що робота для доброго майстра на кожній садибі знайдеться. Я з ним поговорю..."

Пан Шніцер за протекцією превелебного взяв Ілька обновити східці. Дерево він мав таке, що саме до рук просилося. Здорове й сухе, аж дзвеніло. І ясен, і лерху, і дику

черешню, і каштан, і навіть морений дуб, чорний і твердий як залізо. Маєток стояв за містом, і тесля, щоби не тратити час, ночував тут же в майстерні. Панові його робота сподобалася одразу.

"Прімо! – сказав він. – Можемо обумовити плату".

"Встигнемо, – відмахнувся Ілько. – Най би видко було якусь частку".

Якось крізь відчинені двері невеликого покоїка він нарешті її побачив – швейну машинку з чорними літерами "Singer". Елегантну, строгу, красиву. Залізо під талановитими руками по-своєму привабливе, як і дерево. "Зінгерка" була чимось схожа на його Анночку.

"Чи дорога така річ?" – запитав ґазду, що нагодився на те.

"Дуже дорога. Я виписував її з Німеччини. А для мене вона цінна ще й як пам'ять про жону".

"Чи продали б ви її за добрі гроші?" – запитав Ілько.

"Хіба я схожий на людину, яка потребує щось продавати з дому?"

"Не сердьтеся, пане. Я лише поцікавився...У цій кімнатині старовинна набірна підлога. Я міг би її обновити конопляною оливою з бджолиним воском і мурашиною кислотою".

І він це зробив. Та так, що лісничий загадав йому привести до ладу підлоги в усіх кімнатах дому. А відтак і дерев'яні стелі. Роботи вистачало. Вечорами, аби згаяти час, Ілько щось різьбив для себе.

"Що ти стругаєш ще й на дозвіллі?" – поцікавився пан.

"Пусте. Бавки для дітей. Лишаються відтинки дерева, шкода викидати".

"Чого-чого, а дерева тут вистачає... Знаєш, мої гості не впізнають цей дім. Просять, аби я відпустив тебе до них. А мені не хочеться. Весь свій вік я прожив коло дерева, а тішитися з нього став лише тепер. Дякуючи тобі. Шкода, що моя дружина вже цьому не порадується..."

"Можу ще прикрасити ваш ґанок різьбленням", – запропонував Ілько.

"Гаразд, але ти ще не взяв ні копійки за зроблене".

"Коли все буде готово..."

На тому й постановили. Щонеділі Ілько бував у місті. Перестрів Анночку. "Все тешеш своє дерево?", – стрільнула очима. "Тешу. А ти все шиєш?" – "Шию". – "На чужій машинці?" – "На чужій. Бо власну навряд чи колись матиму". – "Матимеш, золотце. Даю тобі слово". – "Овва, хіба що дерев'яну", – засміялася й побігла. А він повернувся в панову столярню. Ішов, і в скронях віддзвонювали слова отця Михайла: "Бог допомагає нам нашими руками".

Та всьому настає кінець, а роботі – вінець. Майстер зібрав у мішок інструмент, зійшов на ґанок, який підпирали стовпи з різьбленими виноградними лозами, а під дашком завмерли золоті птиці з дерева. Пан лісничий вийшов із опочивальні.

"Ну ось і фертик! Моя дяка – твоя ціна. Скільки я тобі винен?"

"Нічого", – мовив Ілько.

"Що? Не розумію".

"Якщо ваша ласка, я би вам дещо показав".

Вони рушили до кімнати покійної панії – і господар завмер на порозі. Під стіною стояли дві швейні машинки "Singer". Однакові, як двоє дверей.

"Що це?" – розгублено прошепотів лісничий.

"Швейна машинка "Singer".

"Я бачу, але їх дві".

"Так. Одна вашої дружини, хай прощена буде її душа, а друга – моєї нареченої. Виберіть свою, а ту, що залишиться, з вашого дозволу я забрав би як оплату за свою роботу".

Пан прискіпливо глянув на нього, щось довго обдумував, а тоді каже:

"Не знаю, чи ти мудрий, чи дурний, простакуватий чи хитрий, але на дурисвіта не схожий, – і ще раз пильно придивився до машинок. – Моя крайня".

"Звісно, пане, – згодився Ілько. – Але з котрого краю – з лівого, чи з правого?"

Той розгубився.

"А ти яку би вибрав?"

"Я з чужого не вибираю. Радо прийму те, що залишиться".

"Добре, най буде по-твоєму, – збадьорив себе господар. – Моя зліва, ближче до вікна".

"Підійдіть до неї", – мовив Ілько тремтячим голосом.

Той рішуче ступив до машинки. Підняв лискуче деко, простягнув пальці до глянцевого металевого корпусу. І здригнувся. Метал не був холодний. Метал не був металом. Ціла швейна машинка "Singer" була з дерева. З чорного і твердого, як залізо, мореного дуба. Чоловік поклав на корпус обидві руки і завмер. Ніколи ще дерево не здавалося йому таким теплим. Через якусь хвилю він промовив:

"Коли хочеш, аби закладали віз?"

"Уже".

... Дехто з літніх хустян (а тоді вони були ще дітьми) досі пам'ятає ту дивовижу. Було середліття, рясно цвіли вздовж дороги липи. Молодий майстер їхав на возі стоячи, підтримував обома руками "зінгерку". Любовно, як кохану жінку підтримував. Гілки чіплялися йому за голову, за волосся. Він обривав пахучі суцвіття і кидав на деко машинки, на ящик воза, пхав собі за відлоги і шпонки. І сміявся сам із себе.

Була субота, люди виходили з шинків подивитися на цю дивину. І музики виходили і нараз хапалися за інструменти. Колеса підскакували на бруківці, і здавалося, що веселий легінь із цвітом у волоссі пританцьовує на хитких дошках хури.

Мирослав Дочинець. Із книги "Світло семи днів. Маленькі історії для душі"